

3. Землянська О. В. Право як фактор регуляції поведінки особистості. *Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи*. Харків : НУВС, 2004. С. 48–94.
4. Митина Л. М. Формирование профессионального самосознания учителя. *Вопросы психологии*. 1990. № 3. С. 35–41.
5. Резников Е. В. Теоретические проблемы правовой идентичности : монография. М. : ЮНИТИ-ДАНА ; Закон и право, 2014. 199 с.
6. Столин В. В. Самосознание личности. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1983. 284 с.
7. Чеснокова И. И. Проблемы самосознания и психологии. М. : Наука, 1974. 144 с.
8. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности (Основные положения, исследования и применение). СПб. : Питер Пресс, 1997. 608 с.

Отримано 05.03.2018



УДК 343.63:351.74

Івєтта Сергіївна ЄПІШКО,

ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Проаналізовано стан визначення понять «честь» і «гідність», наголошено на необхідності криміналізації окремих видів правопорушень у сфері захисту честі та гідності особи, зокрема коли йдеться про необхідність належної охорони честі та гідності працівника поліції.

Питання захисту прав людини, в тому числі і прав поліцейського, набуло загальносуспільного масштабу і актуального значення. Честь і гідність є одним з найважливіших прав, повага до яких гарантується державою першочергово. Реалізація в повній мірі цього права дає людині можливість відчувати себе повноцінною в суспільстві, забезпечує її взаємодію з іншими особами. Належної уваги потребує питання захисту честі і гідності саме поліцейського, як особи, яка виконує численні функції щодо забезпечення публічної безпеки, протидії злочинності та наділена владними повноваженнями.

Окремі кримінально-правові аспекти охорони честі і гідності в юридичній науці розглядали: Р. О. Стефанчук, І. Р. Стремькова, Ю. В. Баулін, А. В. Гришук, А. О. Церковна, О. М. Литвинов, О. М. Бандурка, А. А. Житній, В. І. Осадчий та інші, проте в сучасних умовах охорони прав людини необхідно додаткове дослідження цього питання.

В Конституції України встановлено, що всі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах (ст. 21), що кожен має право на повагу до його гідності (ст. 28), кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, ніхто не має права зазіхати на права і свободи, честь і гідність інших людей (ст. 68).

Стаття 3 Конституції України проголошує: «Людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Поліцейським є громадянин України, який склав присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції [2].

Діяльність органів поліції пов'язана з специфікою виконуваних нею функцій та зачіпає інтереси всіх членів суспільства. Кожна людина має своє «внутрішнє» ставлення до поліцейського, як представника владних повноважень та не завжди відноситься до останнього з повагою. Органам поліції в процесі службової діяльності доводиться застосовувати запобіжні та примусові заходи, обмежувати в установленому законом порядку права громадян. Так, як рівень культури окремих громадян ще недостатній, останні, щоб уникнути «утисків поліцейського реагування» принижують честь та гідність працівників.

На теперішній час питання охорони і захисту зазначеного невід'ємного права людини цілком і повністю знаходяться під юрисдикцією цивільного законодавства України. Головна проблема, полягає в тому, що чинне національне законодавство не містить визначення понять «гідності» і «честі» людини. У більшості випадків вчені визнають честь і гідність як морально-етичні категорії. Вчені – фахівці з цивільного права використовують різну правову характеристику, в одних випадках визнаючи честь і гідність елементами правоздатності, а в інших – особливим суб'єктивним правом людини [3, с. 55].

У тлумачному словнику С. І. Ожегова, «гідність» визначено як сукупність високих моральних якостей, а також повага цих якостей в самій собі. Честь – це гідні поваги і гордості моральні якості людини; його відповідні принципи [4, с. 57].

Тлумачний словник сучасної української мови надає наступні значення: гідність – це сукупність рис, що характеризують моральні якості і усвідомлення людиною своєї суспільної ваги, громадського обов'язку (гідно, належним чином, отже, гідно) [5, с. 180].

Працівники поліції в результаті великої завантаженості, не тільки не можуть захистити свою честь та гідність, але навіть не зауважують тим, хто посягає на їх честь і гідність. Більшість не мають власної поваги до самого себе, вважають подібні випадки не значущими, не мають часу займатись складанням позовів, скарг, маючи велику професійну зайнятість та врешті решт не знають як взагалі це робити.

Фактично в межах чинного правового регулювання, поліцейський на законодавчому рівні формально захищений, але на практиці такий захист відсутній, що дозволяє окремим особам ображати честь і гідність працівника поліції, лише тому, що він поліцейський та за таке правопорушення не буде відповідальності. Суспільство очікує змін, але

не готове змінюватись саме. Воно не намагається змінити ставлення до поліції. Багато громадян бачать в особі поліцейського «ворога», особу яка не буде намагатись допомогти, але все одно звертаються до нього за допомогою.

Кожна людина повинна поважати одна одну, хто б це не був. В кожного повинна бути «моральна самосвідомість», адже ми разом будемо «високоморальне суспільство».

Захист честі та гідності працівників поліції повинні здійснювати спеціально уповноважені на те органи, а саме : профспілки, юридичні служби, управління внутрішньої безпеки, безпосередні керівники підрозділів. В силу своєї професійної зайнятості, працівник правоохоронного органу не в змозі належним чином себе захистити на законодавчому рівні. Судові процеси дуже затяжні, клопотні та дорогі. Свою увагу поліцейський повинен приділяти захисту прав інших громадян від різного роду правопорушень. Вищевказані організаційні структури повинні приділяти цьому питанню належну увагу, таким чином піднімаючи авторитет правоохоронця в суспільстві. В сучасних умовах практично ніхто з працівників поліції не звертається до суду за захистом своїх прав, честі та гідності. А ті одиниці, які це роблять, не доводять справу до логічного завершення в силу причин від них не залежних.

Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що проблематика забезпечення охорони честі і гідності кримінально-правовими засобами зумовлена тим, що ці питання в нашій державі регулюються саме нормами цивільного законодавства недостатньо, що не забезпечує повністю конституційне право громадянина на захист честі і гідності. Захист честі та гідності працівника поліції лежить в прямій залежності від рівня «моральної культури» суспільства. Автор вважає, що необхідно розглядати наклеп і образу, як злочини проти честі і гідності особистості, вивести цю категорію з тіні цивільного законодавства, а також надати чітке законодавче розмежування понять «честь» і «гідність», передбачивши кримінально-правове переслідування за посягання на них.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
3. Церковна А. А. Гідність і честь у цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2003. 194 с.
4. Ожегов С. И. Словарь русского языка / под ред. Н. Ю. Шведовой. М. : Сов. энцикл., 1973. 846 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2004. 1440 с.

Отримано 27.02.2018

